

Vagy-vagy

Lekció: 1Kir 17, 1-24

Textus: 1Kir 17, 8-16

Kedves Testvéreim,

A kor, amiben élünk, a határok elmosódásának kora. A schengeni egyezmény óta például konkrétan elmosódtak itt, Európában az országhatárok, könnyedén lehet egyik országból a másikba jutni. Az internet segítségével a földrajzi távolságok is eltűntek. Felbomlottak természetesen jó és fontos határok és gátak is: mindenkinek igaza lehet, a maga módján mindenki hihet, és el kell fogadni mindenkinek az álláspontját egy-egy kérdésben a nagy tolerancia jegyében. A világos határokat szabó, kategorikus értékrendek korának végét éljük, és egyre inkább mosódik el hamisság és igazság korábban oly élesen érzékelhető határa.

Illés története Izrael történetének egy olyan korszakába vezet bennünket, amikor a határoknak, a döntéseknek, a világos, tiszta helyzeteknek nagyon fontos szerepük volt. Illés történeteiben nagyon erős a "vagy-vagy" motívum, minden fekete-fehér. Ez korának vallási helyzetéből is adódik: Izrael a bálványimádás útjára lépett, amiből meg kellene térni Illés igehirdetése alapján. A bálványimádással nem csak az a baj, hogy hamis isteneket imád az élő Isten helyett, hanem hogy ha Izrael ugyanazokat az isteneket / bálványokat imádja, mint a környezet, akkor megszakad az élő Istennel való kapcsolata. Ezzel kiválasztottsága inog meg, hiszen Izraelt mint népet azért választotta Isten és tartotta meg, hogy Róla tanúskodjon. A bálványimádás tehát súlyos identitás krízis Izrael számára. Egész léte ettől függ: ha kiesik Isten oltalmából, olyan kicsi nép, hogy biztos vége lesz, asszimilálódik stb. Ez a "vagy-vagy" szituáció, ez az erőteljes kategorikusság tehát abból adódik, hogy a helyzet nagyon súlyos, és az egész választott nép sorsa, léte a kérdés. Isten követése valójában tényleg „vagy-vagy” kérdés. Nem lehet egyszerre két úrnak szolgálni, nem lehet egyszerre két úton járni!

Emiatt a „vagy-vagy” helyzet miatt Illés fellépése kemény, határozott, ma azt mondanánk rá: radikális. Nem eléggé toleráns. Fafejú, konok, egyáltalán nem érti az interkulturális közeget és ehhez hasonlókat. Ugyanakkor átgondolva Izrael helyzetét világos, hogy ott és akkor arra volt szükség.

A lekciónban hallottuk, hogy Illés szárazságot jövendöl, és az ő szavára (illetve az általa közvetített isteni kijelentésre) valóban szárazság lesz. Az élő Úrra, Izrael Istenére hivatkozva történik mindez, aki valóban ura életnek és halálnak, esőnek és szárazságnak. Nagy pofon lehetett ez azoknak, akik Baálba vetették bizalmukat. Baál a termékenység istene volt, aki esőt, termést adott. A legérzékenyebb pontot támadja meg itt az Úr szavával Illés: nem Baál az élet adója, hanem az élő Isten, Izrael Isten. Illérről ugyanakkor különös módon gondoskodik Isten: egy patakmeder mellett jut vízhez és hollók táplálják eledellel. Különös és meghökkentő módja ez Isten gondviselő szeretetének, ugyanakkor benne van a teljes rábízás, odaszánás az Istenre minden tekintetben. Nagyon szép lenne itt befejezni a történetet, és azt mondani: Isten gondot visel Illérről, a nép megérti Isten üzenetét és megtér és véget ér a szárazság. Ez azonban nem következik be. A nyomorúságban sem térnek meg az emberek, a szárazság folytatódik. Illés számára azonban itt kezdődik csak igazán Isten cselekvésének megtapasztalása; az az út, amin megértheti és tapasztalhatja maga is, hogy kicsoda Izrael Isten.

Azt olvastuk, hogy a nagy szárazság miatt a patak kiszárad, és valószínűleg a hollók sem jöttek többé. Nagyon nagy lesz a szárazság és már se víz, se étel. Illés ekkor konkrét kijelentést kap Istentől: el kell mennie Sareptába, ami Fónicia és Tirusz között fekszik a tengerparton. Isten ott megparancsolta egy özvegynek, hogy gondoskodjon a prófétáról. El tudom képzelni Illés reakcióját erre a kijelentésre: nem elég a szárazság, nem elég, hogy hollók táplálják (amik egyébként tisztátalan állatok), nem elég, hogy kiszárad a patak, most meg pogány földre küld az Isten? Mihez kezdhet egy zsidó ember, egy próféta egy pogány városban? Hol talál ott egy özvegyet, aki gondoskodik róla? A történet kapcsán világos, hogy ezt csak hitből, hit által, engedelmisségben lehetett megérteni, elfogadni és végigcsinálni. Illés ereje a hite volt ebben a nehéz helyzetben, ez ami segítette őt az engedelmisségben, és abban, hogy a jó úton maradjon.

1. A hit ereje

Olvasva a történetet szembe találjuk magunkat azzal, hogy Illés prófétának amellett, hogy bizonyára nagyon erős elhívása és küldetéstudata lehetett, erős hite is volt. Csodás erők működtek az Ő szava által, és feltétlenül engedelmes volt Urának és Istenének. Rábízta magát abban, amiben az embernek a legnehezebb: a mindennapi kenyér dolgában. Egész létét, emberi mivoltát Isten kezében látja biztosnak, és Tőle vár és remél minden megoldást és segítséget. A prófétai küldetéséhez is köthető ez a hit, bizalom, hiszen a próféta szembe fordul a királlyal, így bármikor életére törhetnek: emberileg nézve egyáltalán nincs biztonságban.

Illés hitének ereje a történet alapján abban az **egyszerűségben**, gyermeki rábízásban van Isten felé, amellyel el tudja feltétel nélkül fogadni: rendben, most hollók fognak táplálni. Rendben, most egy pogány özvegyhez küldesz, Uram. Többszörösen nehéz lehetett ez a helyzet: Sarepta híres volt kikötőjéről és üvegfúvó mestereiről. Sok gazdag ember élt abban a városban. Erre Isten kihez küldi Illést? Egy özvegyhez, aki tudvalevő, hogy korának legszegényebb társadalmi rétegéhez tartozott. A történetből az is kiderül, hogy ez az özvegy még az átlag özvegyek közül is a legszegényebb volt: gyakorlatilag semmije sem volt! Az éhhalál küszöbén volt. Mégis, Illés egyszerűen el tudja fogadni: „Uram, legyen így... Legyen ez az útja a dolgoknak...”. Gyakorolnunk kellene ezeket a mondatokat, az elfogadást, az elengedést: „Uram, tedd így, ha jónak látod. Nem értem, de ez most nem számít. Csak vezess. És soha ne engedj el a kezedből...” Illés hitének erejét abban tudom megragadni, hogy ha voltak is kérdései, nem ezek alapján cselekedett. Nem a kétségei irányították, nem ezek határozták meg. Kérdezhetette volna Istent, hogy ne de miért és hogyan lesz – de ő ehelyett egyszerűen csak engedelmeskedett. Kétségek és hit mindig együtt vannak jelen az emberben, csak épp különböző mértékben. Nem az a kérdés, hogy lesz-e olyan állapot, mikor végre nem lesznek kétségeim, hanem hogy tud-e győzni bennem a hit hangja? Erősebb lesz-e a kétségeknél és a rossz tapasztalatoknál? És nyilván ez a tettekben mérhető le: melyik győzött, melyik az erősebb...

A történetben ugyanakkor megjelenik a **sareptai özvegy hite** is. Amikor a hit erejéről beszélek, jó, ha észre vesszük és szem előtt tartjuk az özvegyet magát is. Gondoljunk csak az ő személyére: özvegy volt, tehát tudta, mi a halál. Közelről

láthatta, tapasztalhatta. Tudta, milyen elveszíteni valakit, és ezzel a tapasztalással nézett szembe az őt magát, létét és családját fenyegető veszéllyel: éhség van és úgy tűnik, hogy jön az éhhalál. És akkor jön egy ember, és kér tőle. Ahelyett, hogy adna, kér. Ő pedig ahelyett, hogy kérdéseket tenne fel, kétkedne vagy egyszerűen elfordulna, ad. És amíg Izrael népe a Baált imádja és tőle várja az esőt, addig ő pogányként Izrael Istenének szavára bízta magát. Ez ebben az ószövetségi összefüggésben nagy dolgot jelent. Nem tudjuk, honnan tudhatott Izrael Istenéről, de valamilyen módon hisz benne. Hisz az Ő követének. Hisz, mert hit által engedelmeskedik, cselekszik, és kilép az ismeretlenbe, a bizonytalan. Igen, a hit ugrás, kilépés a megszokott kereteinkből, a beidegződéseinkből, a saját útjainkból. Kilépés a kényelemből, megszokásainkból, a közönyből, a hitetlenségből. Ez az özvegy engedelmeskedik Isten akaratának, és alázattal szolgál hitből. Aki tudja, vagy el tudja képzelni, milyen lehet éhezni, az éhhalál küszöbén lenni, az tudja felmérni az özvegy hitének erejét. Hisz abban, hogy lehet kiút.

Lassan elkezdhetjük magunkat rosszul érezni, hiszen két olyan emberről beszéltem eddig az Igéből, akiknek erős a hite, akik csodákat élnek át, jókor vannak a jó helyen, mi pedig lehet, hogy ennek pont az ellenkezőjét érezzük: a hitünk bizonytalan, gyenge, rácáfolnak a tények, meginog vagy hullámszik, esetleg teljesen össze vagyunk zavarodva... Csak röviden, szeretnék arra utalni, hogy Illés hite nem úgy áll példaként előttünk, mint aki maga volt a tökéletesség. Elért nagy magaslatokat, hitbeli csúcspontokat ő maga is; volt szolgálata csúcsán engedelmisségben, áldásban; máskor meg megijedt emberi fenyegetésektől és volt olyan is, hogy meg akart halni. Konkrétan azért imádkozott Istenhez, hogy vegye el tőle az életét. Sareptába is, bár engedelmisségből és hitből megy, nem Isten diadalmas szolgáljaként érkezik, hanem koldusként, nincstelenként, akinek egy éhhalál küszöbén álló özvegytől kell kérnie.

Mit mondhatunk hát? Miközben hitből cselekedett, megmaradt embernek. Vállalva helyzetét, vállalva az alázatot, vállalva a realitást. Vállalva az ítéletet, ami őt, mint prófétát Isten embereként ugyanúgy érintette, mint az Istentől elfordult népet.

Annyi bizonyos lehet számunkra a történet szereplőinek hitét vizsgálva, hogy a hit útja nem egyenletes és a hívő ember a hittel mindig rizikót vállal: az Istenbe

vetett hitem ugyanis mindig megpróbál, és a hit által megválaszolt kérdésekre mindig legalább annyi kérdés merülhet fel, mint előtte. Mert földi életünk és emberi létünk nem a hit dimenziójában zajlik csupán- ezért a hit harc marad, amíg csak élünk, szakaszai, hullámai vannak; lehetnek gazdag és aszályos időszakai; krízisei és súlyos próbái is. Ez a működése. Ezért hit. Ne ijedj meg hát, ha nem megy tökéletesen, ha nem megy minden magától. Vállald a hit harcát. Mert ez nem csak érted van: a hited példa: mások számára is. És Isten ezen keresztül munkálkodik másban is: ahogy megéled és harcolod azt.

2. A kezdeményezés ereje

A hit ereje sok mindenben testet ölthet, ezt látjuk a történetben: elfogadásban, békességben, döntésekben, bizonyosságban. Szeretnék most beszélni arról, ami engem nagyon megfogott a történet kapcsán, és ami nyomon követhető mind Illés, mind a sareptai özvegy szavaiból, tetteiből. Ez pedig a kezdeményezés ereje. Említettem előbb, hogy a hit erőt ad, erőssé tesz a próbák közt is. Ennek egyik következménye a bátorság, a kezdeményezés. Számomra ez nagyon fontos része a történetnek: ezen keresztül válik láthatóvá a szívben lévő hit. Illés azzal, hogy engedelmeskedik Isten kijelentésének és pogány földre lépve keres menedéket, önmagában nagy kezdeményezés és nyitás a részéről. Hát még az, hogy megszólít egy vad idegen özvegyasszonyt. Nem tudjuk, mi volt a bizonyossága, mikor ezt tette, de megtette. És amikor az özvegy feltárja anyagi helyzetét a próféta előtt, akkor Illés újra kezdeményez, és tolmácsolja Isten akaratát és ígéretét a helyzet megoldásáról.

Az özvegy is kezdeményez ugyanakkor, kilép saját köreiből, mert válaszol egy idegen férfi megszólítására, ami abban a korban, abban a kultúrában nem volt természetes. Az özvegynek hasonlóan bátorság kellett ahhoz, hogy befogadja a prófétát. Lukács evangéliuma utal egyébként a sareptai özvegy történetére abban az összefüggésben, hogy míg a Jézust Názáretben hallgató zsidóknak feltételei voltak Jézussal szemben, addig az özvegy feltételek nélkül fogadta el Illéstől Isten szavát. Szegény volt, nem volt szinte semmije, és ebben a szegénységében tudott kinyílni, odafordulni Isten szavához, a próféta beszédéhez.

A történetben többször megjelenik ez a fajta kezdeményezés és bátorság, ami a hit emberének sajátja lehet. Mert a hit amellettt hogy cselekvésre sarkall, bátor cselekvésre- nyitásra is indítja az embert. Az Apostolok Cselekedeteiben

olvastuk a bibliaolvasó kalauz szerint az elmúlt hetekben Kornéliusz történetét, amiben hasonló módon jelenik meg a kezdeményezés: Péter nyit, elfogadja Isten vezetését, és elmegy egy pogány házba, ahol hirdeti az evangéliumot. Nekünk különösen, magyar embereknek fontos erre figyelni, hiszen az iskolai rendszerünk pl. egyáltalán nem a kezdeményezésre, bátorságra nevel. Nem feltétlenül van meg bennünk a kezdeményezés készsége, és sokszor nem használjuk ki ennek az erejét. Pedig a nyitottság és a tudatos nyitás, mások megszólítása, egy-egy lépés a másik felé komoly eszköz lehet Isten munkájában. Testvérek, a kezdeményezésnek ereje van, amit érdemes kihasználnunk! Persze minden kezdeményezés rizikóval jár, hiszen mindig benne van ebben, hogy nem lesz más nyitott rá, hogy nem fogadják be a kezdeményezésemet, hogy falakba ütközöm. Fontos, hogy ezek ne törjenek le minket, és ne zárjanak be mások felé. Isten népének sorsát, az egyház történetét hosszan sorolhatnám, hányszor és hányféle módon lendítette előre a kezdeményezés ereje.

Legyünk nyitottak és kérjünk bátorságot az Úrtól, hogy a hitünk növekedhessen, és nyerjünk erőt és bátorságot kilépni a saját, megszokott kereteinkből az Isten vezetése szerint. Leheünk bátrak a kezdeményezésre, cselekvésre.

3. A gondviselés ereje

A történet talán legizgalmasabb és lehangsúlyosabb része azonban nem az, amit a szereplők, az emberek tesznek, vagy hisznek, hanem az, amit Isten cselekszik mindeközben. Összevezeti Illésnek és az özvegynek az életét egy ponton, és együtt tapasztalhatják meg Isten erejének egy különleges dimenzióját: a gondviselés erejét. Miután az özvegy befogadja Illést, a házban nem lesz többé kenyérgond: a lisztes fazék nem ürül ki és az olajos korsóból sem fogy ki az olaj, azaz lesz mit enni. Mindenki számára. Olvassuk több helyen a Bibliában, hogy Isten meg tudja oldani a kenyérgondot. Ugyanakkor világos mindnyájunknak, hogy nem minden kenyérgond oldódik meg ilyen könnyen. Mit mondjunk hát, ahol nagy hit van, ott nincs kenyérgond? Azért ez részleteiben nem ilyen egyszerű... Ami azonban biztos, hogy Isten ura a patakoknak, parancsol a hollóknak és látja az üres fazekakat és korsókat is. És képes megtölteni azokat. A hogyan sokszor rejtély marad- mint ebben a történetben is. De ami biztos, hogy Isten cselekszik. És ez komoly jel és erő lehetett mindazoknak, akik látták az Isten gondviselő munkáját! Gondoljuk csak

át, mi-mindenért lehetünk hálásak, ami adatik. Amit kapunk. És amit adhatunk. Hálásak lehetünk azért is, mert mi magunk lehetünk mások felé Isten gondviselésének eszközeivé is.

És még egy fontos mozzanat: a gondviselésben sokszor Isten bennünket magunkat is akar használni, a bennünk lévő képességeket, ajándékokat, amit nekünk adott, amivel felruházott minket, csak használni kellene azt. Gondoljunk bele: lehet, hogy kívülről várjuk a gondviselést, mikor az már megvan, már a rendelkezésünkre áll minden...? Isten gondviselő szeretete betöltheti életünket, és hit által ismerhetjük fel, hogyan hordoz minket mennyei Atyánk!

És miért teszi mindezt? Mert Isten az élet Istene. Az igehirdetés elején utaltam rá, hogy Isten az élet ura; ura az esőnek, az életnek, a termékenységnek; ura létnek és nem létnek. És az az Úr, aki esőt ad, életet ad, úr a halál felett is. A történet végén az özvegy fiának haláláról, és feltámasztásáról olvasunk. Erre a csodára szerintem senki nem számított ott és akkor. És mindez megtörtént: Illésért, és az asszonyért is: az Ő hitéért, hogy kimondhassa személyes hitvallását: „Most már tudom, hogy Te Isten embere vagy és hogy igaz a te szádban az Úr Igéje!” Példája és előképe ezzel ez az asszony a megtérő pogányoknak, a moábita Rúthnak, aki hitével és kitartásával része lett Isten munkájának, az újszövetségi kánaánita asszonynak, aki Jézushoz könyörög lánya meggyógyulásáért.

Csodás erők működnek Illés történetében. Csodás erők működnek az apostolok által is, akik Isten küldöttei és eszközei. És hisszük, hogy közöttünk is csodásan működik Isten ereje, és tapasztalható a Lélek munkája. Ő munkálja bennünk a hitet, hogy átélhessük, hogy Krisztusba vetett hitünk győzedelmes, erős és diadalmas. Legyünk készek a kezdeményezésre, a hit által való cselekvésre is. És kívánom, hogy merüljünk el minden nap Isten gondviselő szeretetének biztonságában, tudva azt, hogy mennyei Atyánk tart meg és őriz. Az Ő óvó kegyelme maradjon velünk!

Ámen!

